

**Strategia działania
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony
Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Lublinie
na lata 2013-2016**

wrzesień 2012

Spis treści

	Spis skrótów	4
1.	Wprowadzenie	5
2.	Założenia do opracowania Strategii WFOŚiGW w Lublinie na lata 2013 – 2016	6
2.1.	Podstawa prawna	6
2.2.	Założenia wynikające ze „Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”	6
2.3.	Spójność Strategii z innymi dokumentami krajowymi i regionalnymi	6
3.	Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie lubelskim	8
3.1.	Stan środowiska	8
3.2.	Sytuacja społeczno gospodarcza	13
3.3.	Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	15
3.4.	Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania	16
3.5.	Stan wdrożenia prawa wspólnotowego	17
4.	Strategia działania WFOŚiGW w Lublinie w latach 2009-2012	19
4.1.	Synteza strategii	19
4.2.	Wsparcie w latach 2009-2012	20
5.	Cel strategiczny i obszary priorytetowe działalności WFOŚiGW w Lublinie w latach 2013 – 2016	24
5.1.	Cel strategiczny	24
5.2.	Obszary priorytetowe i kierunki wsparcia	24
5.2.1.	Priorytet 1 – Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	24
5.2.2.	Priorytet 2 – Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi	26
5.2.3.	Priorytet 3 – Ochrona atmosfery i ochrona przed oddziaływaniem hałasu i drgań	28
5.2.4.	Priorytet 4– Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	30
5.2.5.	Priorytet 5– Edukacja ekologiczna	32
5.2.6.	Priorytet 6 – Monitoring środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne	33
6.	Wskaźniki i efekty ekologiczne	34
6.1.	Priorytet 1	34
6.2.	Priorytet 2	34
6.3.	Priorytet 3	34
6.4.	Priorytet 4	34
6.5.	Priorytet 5	35
6.6.	Priorytet 6	35
7.	Analiza SWOT WFOŚiGW w Lublinie i instrumenty finansowania	36
7.1.	Analiza SWOT	36
7.2.	Instrumenty finansowe	37
7.2.1.	Pożyczki	37
7.2.2.	Dotacje	37
7.2.3.	Dopłaty do kredytów	37
7.2.4.	Umorzenia pożyczek	38
7.2.5.	Udziały kapitałowe	38
7.3.	Polityka komunikacyjna Funduszu	38

8. Finansowanie	40
9. Współpraca z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i innymi wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej	41
10. Aktualizacja i ocena funkcjonowania strategii.	42

Spis skrótów:

BAT	- najlepsze dostępne techniki,
BEiŚ	- Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko,
BOŚ	- Bank Ochrony Środowiska,
EOG	- Europejski Obszar Gospodarczy
EWG	- Europejska Wspólnota Gospodarcza,
hm	- Hektometr 1 hm = 100 m , 1 hm ³ = 1.000.000 m ³ ,
j.s.t	- Jednostka samorządu terytorialnego,
KPOŚK	- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
NFOŚiGW / NF	- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
NIK	- Najwyższa Izba Kontroli,
OZE	- Odnawialne Źródła Energii,
p.proc.	- punkt procentowy,
PCB	- polichlorowane bifenyle,
PCT	- polichlorowane trifenyli
PN	- Park Narodowy,
PK	- Park Krajobrazowy,
PKB	- Produkt Krajowy Brutto,
PO liŚ	- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
POŚ	- Prawo ochrony środowiska,
RLM	- Równoważna Liczba Mieszkańców,
SWOT	- Strengths (silne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia),
UE	- Unia Europejska,
UKS	- Urząd Kontroli Skarbowej,
WE	- Wspólnota Europejska,
WFOŚiGW / WF	- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie,
WIOŚ	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
ZDR	- Zakład Dużego Ryzyka,
ZZR	- Zakład Zwiększonego Ryzyka.

1. Wprowadzenie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie zwany dalej Funduszem jako samodzielna instytucja finansowa, posiadająca osobowość prawną, działa od 1 lipca 1993 r. Od 1 stycznia 2010 roku Fundusz jest samorządową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14) ustawy o finansach publicznych z dnia 27.08.2009 r. Fundusz działa na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 ze zm.) - zwanej dalej POŚ. Fundusz od początku swojej działalności obsługuje środki pochodzące z kar i opłat środowiskowych. Jest finansowym realizatorem polityki ekologicznej państwa i polityki Województwa Lubelskiego w obszarze ochrony środowiska zapisanych w regionalnych strategiach i programach.

Od 2004 r. Wojewódzki Fundusz bierze również aktywny udział w wypełnianiu zobowiązań wynikających z traktatu akcesyjnego poprzez maksymalną absorpcję środków Unii Europejskiej w zakresie inwestycji ochrony środowiska. Na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Ministrem Środowiska i wojewódzkimi funduszami od 2007 r. Fundusz jest instytucją wdrażającą dla projektów I i II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

„Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie na lata 2013-2016” - zwana dalej Strategią - określa najważniejsze cele i kierunki działania, natomiast szczegółowe zadania Funduszu będą zawierały opracowywane corocznie listy przedsięwzięć priorytetowych oraz plany działalności. Zasady udzielania pomocy finansowej, kryteria wyboru przedsięwzięć oraz opracowywane plany - będą dostosowane do obowiązującego prawodawstwa i polityki ekologicznej Województwa Lubelskiego.

2. Założenia do opracowania Strategii WFOŚiGW w Lublinie na lata 2013-2016

2.1. Podstawa prawna

Opracowanie Strategii wynika bezpośrednio z ustawy POŚ /Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm./. Ustawa ta zobowiązuje zarządy wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej do opracowywania projektów strategii działania wojewódzkich funduszy /art. 400k ust.3 pkt 1/, natomiast Rady Nadzorcze do uchwalenia „raz na cztery lata, strategii działania wojewódzkich funduszy, wynikających ze wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy oraz z uwarunkowań regionalnych, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tymi strategiami” /art. 400h ust.4 pkt 1/.

2.2 Założenia wynikające ze „Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”

Wspólna strategia działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. – zwana dalej Wspólną Strategią - wyznacza główne obszary działalności Funduszy. W strategii zdefiniowano misję i cel generalny Funduszy, sformułowano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla systemu Funduszy.

Celem generalnym Funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku.

Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są głównymi elementami systemu finansowania ochrony środowiska.

Wspólna Strategia zakłada następujące cele strategiczne:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego,
- dążenie do wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- stymulowanie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenia warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,
- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych.

2.3. Spójność Strategii z innymi dokumentami krajowymi i regionalnymi

„Strategia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie na lata 2013-2016” w swoich założeniach zachowuje spójność z:

1/ krajowymi dokumentami strategicznymi:

„Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2009-2012, z perspektywą do roku 2016”,
„Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa 2020 - projekt” (BEiŚ),
„Krajowym Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych”,
„Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014”,
„Krajową strategią ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej”,
„Planem strategicznym na rzecz różnorodności biologicznej do roku 2020”.

2/ dokumentami o charakterze regionalnym :

„Strategią rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2016”,
„Programem ochrony środowiska województwa lubelskiego 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”,
„Programem gospodarki wodnej województwa lubelskiego”,
„Programem małej retencji wodnej województwa lubelskiego”,
„Planem gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017”,
„Programem usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2012 – 2032”,
„Programem rozwoju energetyki dla województwa lubelskiego”,
„Programami ochrony powietrza dla stref: Biała Podlaska, Chełm, Lublin, Zamość”.

3. Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie lubelskim

3.1. Stan środowiska w regionie¹

Województwo lubelskie charakteryzuje się bardzo wysokimi, na niektórych fragmentach wręcz unikatowymi, walorami dziedzictwa przyrodniczego. Szczególnie bogata różnorodność biologiczna i krajobrazowa jest uwarunkowana położeniem fizjograficznym i geobotanicznym, a także stosunkowo niewielkim stopniem antropogenicznego przekształcenia znacznych części terenu. Województwo, na tle innych regionów Polski posiada swoje specyficzne cechy. Położone jest na przecięciu wielu ważnych granic przyrodniczych. Z północy na południe przebiega fizjograficzna granica pomiędzy Europą Wschodnią i Europą Zachodnią. Ze wschodu na zachód - przecina ją granica Pasa Wielkich Dolin oraz Pasa Wyżyn i Starych Gór Europy. Województwo cechuje się bardzo dużym zróżnicowaniem fizjograficznym. Znajdują się tu obszary nizinne, w tym pojezierze, obszary wyżynne, w tym Roztocze charakterem nawiązujące do gór.

Bogactwo walorów przyrodniczych zostało objęte dobrze rozbudowanym systemem obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wartości i cech wyróżniających przyrodę Lubelszczyzny. Obszary prawnie chronione zajmują łącznie 22,7% powierzchni województwa.

Formy ochrony przyrody w województwie lubelskim

Forma ochrony przyrody	Liczba obiektów	Łączna powierzchnia [ha]	% pokrycia pow. woj. lubelskiego
Parki narodowe	2	18 247,33	0,73
Rezerваты przyrody	87	11 854,50	0,47
Obszary specjalnej ochrony ptaków włączone do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000	23	335 843,90	13,37
Specjalne obszary ochrony siedlisk włączone do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000	99	176 893,40	7,04
Parki krajobrazowe	17	241 182	9,60
Obszary chronionego krajobrazu	17	301 970,80	12,02
Pomniki przyrody	1398	-	-
Stanowiska dokumentacyjne	4	4,6	-
Użytki ekologiczne	182	5 573,80	0,22
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	7	767,56	0,03

Wiele obszarów w województwie lubelskim posiada wysoką międzynarodową rangę:

- Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”, obejmujący swoim zasięgiem znaczną część Polesia w granicach Polski, Ukrainy i Białorusi,

¹ Opracowano na podstawie danych: Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl (wg stanu na dzień 31.12.2011r.) „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 r.”, „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2017”, danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie pochodzących z „Raportu o stanie środowiska naturalnego województwa lubelskiego w roku 2011”.

- Poleski Park Narodowy wpisany na listę obszarów wodno – błotnych chronionych Konwencją Ramsarską,
- 24 ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym wyznaczone przez Bird International (International Bird Area),
- doliny rzeczne Wisły i Bugu, jako jedyne z polskich rzek - zaliczone w „*Panuropejskiej strategii ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej*” do 8 europejskich systemów rzecznych, najcenniejszych dla budowania transeuropejskiej sieci ekologicznej, którym nadaje się priorytet ochrony.

Do głównych zagrożeń dla różnorodności biologicznej należą:

- postępująca urbanizacja, realizowana często bez uwzględnienia wymagań ekologicznych, prowadząca do likwidacji powierzchni naturalnej oraz zaburzeń funkcjonowania ekosystemów i dysharmonii krajobrazu,
- procesy eutrofizacji, odwadniania, zakwaszenia gleb, skażenia związkami chemicznymi, sukcesji wywołanej przez człowieka, prowadzące do zmian cech naturalnych siedlisk, biotopów, ekosystemów oraz zmiany walorów przyrodniczych,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi, w tym ograniczenie lub zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolnej i wywołane przez nie zjawiska sukcesji, powodujące przekształcenia struktury krajobrazu poprzez likwidację i fragmentację siedlisk i ekosystemów jak i uproszczenie, ujednoczenie i zniszczenie mozaiki siedlisk,
- przenikanie gatunków obcych fauny i flory (w tym gatunków inwazyjnych, m.in. barszcz Sosnowskiego, rak pręgowany, żółw czerwonolicy, norka amerykańska i wiele in.), czego konsekwencją jest ograniczanie zasięgu oraz spadek liczebności gatunków rodzimych.

Według „*Listy gatunków roślin naczyniowych zagrożonych na terenie województwa lubelskiego*” liczba gatunków ginących i zagrożonych w województwie lubelskim wynosi 408, co stanowi 23% flory Lubelszczyzny. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowią gatunki muraw i zarośli kserotermicznych (123), ale także łąk (45), wód (34), torfowisk (44) oraz fitocenozy upraw (20). Opracowana w 2006 r. „*Regionalna czerwona lista gatunków dla województwa lubelskiego*” potwierdza utrzymywanie się tych samych niekorzystnych trendów.

Skala zagrożenia jest różna w odniesieniu do poszczególnych grup gatunków i zależy przede wszystkim od stanu ich siedlisk. Przemiany siedlisk (odwodnienie, eutrofizacja, sukcesja, chemizacja) lub wręcz ich likwidacja (zmiana sposobu użytkowania poprzez np. zaoranie lub zalesienie cennej łąki lub kserotermi) są zasadniczymi zagrożeniami dla flory i fauny województwa lubelskiego.

Województwo lubelskie jest jednym z najbardziej zasobnych w wody podziemne regionów w kraju, natomiast mało zasobne w wody powierzchniowe. Głównymi rzekami Lubelszczyzny są: Wisła, Bug i Wieprz oraz Bystrzyca, Huczwa i Krzna. Wyżyna Lubelska posiada rzadką sieć rzeczna, a tereny wokół Lublina zagrożone są deficytem wody. Duże zaplecze wody stanowi Polesie, a szczególnie jego część południowa z licznymi jeziorami (68 jezior Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej).

Ziemia Lubelska jest bogata w surowce naturalne. W okolicach Łęcznej, Bogdanki i Puchaczowa występuje węgiel kamienny, eksploatowany w kopalni należącej do spółki Lubelski Węgiel „BOGDANKA” S.A. Ponadto występują złoża gazu ziemnego i niewielkie złoża ropy naftowej, a także fosforytów koło Annopola, ziemi krzemionkowej koło Rejowca, margli na zachód od Chełma, wapieni na Roztoczu, piasków szklarskich koło Biłgoraja i piasków formierskich koło Lubartowa.

Środowisko przyrodnicze Lubelszczyzny, mimo wielu walorów, posiada również słabe strony związane przede wszystkim z brakiem odpowiedniej infrastruktury technicznej ochrony środowiska, zwłaszcza w zakresie: kanalizacji i oczyszczalni ścieków, gospodarki odpadami. Problemem są również niska lesistość, małe zasoby wód powierzchniowych oraz ich zanieczyszczenie w zdecydowanej większości.

Województwo lubelskie należy do obszarów o średnim poziomie zanieczyszczenia powietrza. Według danych GUS za 2010 rok, emisja zanieczyszczeń do powietrza z 94 zakładów szczególnie uciążliwych wyniosła 5 198,9 tys. Mg, w tym: emisja pyłów 2,8 tys. Mg i emisja gazów (z uwzględnieniem CO₂) 5 196,1 tys. Mg. Udział wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych stanowił 4,5%, a gazowych 2,4% emisji krajowej i sytuuje województwo lubelskie na miejscu 11 w emisji pyłów i 12 w emisji gazów (z CO₂) z zakładów szczególnie uciążliwych. Największe ilości zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa wprowadziły: Zakłady Azotowe „Puławy” S.A. w Puławach, Cemex Polska Sp. z o.o. Zakład Cementownia Chełm, Elektrociepłownia Lublin-Wrotków Sp. z o.o. w Lublinie, Cementownia Rejowiec S.A. w Rejowcu Fabrycznym, MEGATEM EC-LUBLIN Sp. z o.o. w Lublinie. Na przełomie ostatnich lat notowany jest sukcesywny spadek emisji do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, głównie w odniesieniu do pyłu i dwutlenku siarki. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł punktowych to wynik zrealizowanych wielu działań proekologicznych, zwłaszcza przez sektor energetyczny. Nakłady inwestycyjne na ochronę powietrza i klimatu w 2010 r. wzrosły wg GUS ponad 4-krotnie w stosunku do 2009 r., a ich wartość była najwyższa w ostatnim 10-leciu i wynosiła 62 258,7 tys. zł.

Działania na rzecz poprawy jakości powietrza podejmowane są nie tylko w sektorze przemysłowym. Sukcesywnie prowadzone są termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych, realizowana jest modernizacja i rozbudowa sieci ciepłej i gazowej, rośnie również wykorzystanie odnawialnych źródeł energii /OZE/. Udział OZE w produkcji energii elektrycznej w woj. lubelskim oscyluje tylko w granicach 1%, ale w przełożeniu na liczby na koniec 2011 r. na terenie województwa znajdowało się 35 instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (5 elektrowni biogazowych, 1 elektrownia biomasowa, 1 wykorzystująca promieniowanie słoneczne, 23 elektrownie wodne, 3 elektrownie wiatrowe i 2 wykorzystujące technologię współspalania).

Pomimo podjętych dotychczas działań na rzecz poprawy jakości powietrza i spadku emisji z dużych źródeł punktowych, wyniki oceny jakości powietrza za 2011 r. wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów w zakresie pyłu PM₁₀. Główną przyczyną przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀ jest „niska” emisja, czyli emisja powierzchniowa oraz transport drogowy – emisja liniowa. Najmniejszy wpływ na wielkość stężeń w powietrzu pyłu zawieszonego ma emisja ze źródeł punktowych.

Według aktualnego „Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017” w województwie lubelskim w 2010 r. wytworzono łącznie 6 542 300 Mg odpadów, w tym 6 mln Mg odpadów przemysłowych oraz 542 300 Mg odpadów komunalnych.

Najwięcej odpadów przemysłowych wytworzono przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin (56,4%) oraz w sektorze rolnictwa, sadownictwa, leśnictwa i przetwórstwa żywności (18,8%). W roku 2010 z ogółu odpadów przemysłowych 79,5% poddano odzyskowi, 19,3% zdeponowano na składowiskach, 0,4% unieszkodliwiono poza składowaniem a 0,8% czasowo zmagazynowano. Część odpadów skierowano do zagospodarowania poza województwo lubelskie. Obecnie w naszym województwie funkcjonuje 185 instalacji prowadzących procesy odzysku i 18 instalacji do unieszkodliwiania odpadów przemysłowych. Łączna moc przerobowa tych 203 instalacji

wynosi ok. 3,3 mln Mg/rok i jest zbyt mała w stosunku do ilości odpadów wytworzonych, tym bardziej, że wg prognoz ilość odpadów powstających w wyniku działalności gospodarczej wzrośnie do roku 2023 do 7,8 mln Mg.

Według „Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017” w 2010 roku na terenie województwa lubelskiego wytworzono ok. 542,3 tys. Mg odpadów komunalnych (252 kg/mieszkańca) z czego odebrano tylko ok. 69% prognozowanej ilości wytworzonej. Odpady odbierano głównie jako odpady zmieszane. Odbiorem objętych było 80,4% mieszkańców, a selektywną zbiórką – 77,9%. Przykładowo w 2010 r. istniejące na terenie województwa sortownie były w stanie pokryć 48% potrzeb w zakresie sortowania odpadów komunalnych zmieszanych i zebranych selektywnie a moc istniejących instalacji zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji zabezpiecza jedynie 31% szacowanych potrzeb. Nadal dominującym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest ich składowanie ale pojemność funkcjonujących składowisk wystarczy na ok. 4 lata składowania.

Infrastruktura niezbędna do prowadzenia racjonalnej gospodarki odpadami komunalnymi nie jest wystarczająca. Sprawą pierwszej wagi jest więc budowa i modernizacja zakładów zagospodarowania odpadów we wszystkich dziewięciu zaplanowanych w województwie lubelskim regionach gospodarki odpadami. Poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi jest też niezbędna do realizacji kluczowych w tym obszarze dyrektyw unijnych tj. „Dyrektywy Rady 1999/31/WE z 26 kwietnia 1999 r.” obligującej m.in. do ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska do poziomu 50% w odniesieniu do poziomu wytwarzania tych odpadów w roku 1995 r. - w terminie do 31.12.2013 oraz do 35% w terminie do 31.12.2020 r. oraz „Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r.”, z której wynika obowiązek objęcia wszystkich mieszkańców selektywną zbiórką odpadów surowcowych takich jak papier, tektura, szkło, metale i tworzywa sztuczne w terminie do 31.12.2015 r.

Specyficzny problem w naszym województwie stanowią wyroby zawierające azbest i ich odpady, które w myśl „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” oraz „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla województwa lubelskiego na lata 2012-2032” należy całkowicie usunąć do 2032 r. Na podstawie inwentaryzacji zaktualizowanej w 2010 r. określono, że na terenie województwa lubelskiego znajduje się ponad 808 tys. Mg wyrobów zawierających azbest, z czego większość - ponad 804 tys. Mg - w obiektach należących do osób fizycznych. Są to głównie materiały budowlane w postaci pokryć dachowych i ich odpadów zgromadzonych na posesjach. WFOŚiGW w Lublinie od 2007 r. wspiera finansowo usuwanie tych odpadów niebezpiecznych w formie dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego, które zdecydowały się na zorganizowanie usuwania azbestu z obiektów należących do osób fizycznych. Początkowo były to dotacje do 50% kosztów kwalifikowanych obejmujących demontaż transport i zdeponowanie odpadów na składowisku. W 2010 r. została podpisana pierwsza umowa z NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne - Usunięcie wyrobów zawierających azbest”, co pozwoliło na zwiększenie dotacji na ten cel do 100% kosztów kwalifikowanych w tym 50% ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW. W okresie 2007-2011 WFOŚiGW w Lublinie przekazał ponad 5,4 mln zł (w tym 1,25 mln ze środków NFOŚiGW) w formie dotacji oraz ponad 1,2 mln zł w formie pożyczek dla podmiotów gospodarczych, co przyniosło łączny efekt ekologiczny w postaci unieszkodliwienia 12,703 tys. Mg wyrobów zawierających azbest.

Prawdopodobnie w II-iej połowie 2012 r. również Samorząd Województwa Lubelskiego rozpocznie finansowanie usuwania azbestu w ramach projektu pn. „*Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania*”, który uzyskał dofinansowanie (ponad 27 mln zł) w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy i będzie realizowany kosztem ponad 32 mln zł w latach 2012-2015.

W związku z planowaną intensyfikacją prac niezbędne jest zwiększenie pojemności składowisk odbierających odpady zawierające azbest.

W 2010 r. z terenu województwa lubelskiego odprowadzono do wód powierzchniowych lub ziemi łącznie 150,3 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, co stanowi 1,68% ilości odprowadzanej z całego kraju i plasuje nasze województwo na 10 miejscu w Polsce. Większość stanowiły ścieki przemysłowe - 100 hm³ (w tym wody chłodnicze 77,3 hm³), tj. 66,5% ogółu. Ilość tych ścieków wzrosła w stosunku do roku 2005 o 13,3%). Największe ilości ścieków odprowadzono do Wieprza, Bugu, Bystrzycy i Krzny.

Zakładem odprowadzającym największe ilości ścieków są niezmiennie Zakłady Azotowe „Puławy” S.A. w Puławach - ok. 95% ścieków przemysłowych i ok. 55% ogółu ścieków odprowadzonych do środowiska z terenu województwa.

Ścieki komunalne i bytowe z terenu województwa lubelskiego oczyszczane były w 2010 r. na około 290 oczyszczalniach miejskich i gminnych. Na obszarach miejskich około 93,9% ludności korzysta z oczyszczalni, natomiast na terenach wiejskich zaledwie 18,6%. Ogółem na obszarze województwa lubelskiego z oczyszczalni ścieków korzysta 53,7% ludności. W 2010 r. łącznie do wód powierzchniowych odprowadzono 67,9 mln m³ ścieków komunalnych i bytowych.

Województwo wciąż charakteryzuje się dość niskim wskaźnikiem skanalizowania, pomimo ciągłego inwestowania w systemy odprowadzania ścieków. Na koniec 2010 roku długość sieci kanalizacyjnej w województwie wynosiła 4 432,1 km.

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego za 2010 r. nakłady inwestycyjne w województwie lubelskim na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 407,1 mln zł, co stanowi 3,7 % środków krajowych, w tym na ochronę powietrza i klimatu 62,3 mln zł (z WF 13,7 mln zł), ochronę wód 296,2 mln zł (z WF 35,8 mln zł) i gospodarkę odpadami 22,4 mln zł (z WF 7,3 mln zł). Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska poniesione w województwie lubelskim w 2010 r. w odniesieniu na jednego mieszkańca wyniosły 189 zł /średnio w kraju 286 zł/.

Prowadzone od szeregu lat działania na rzecz ochrony środowiska, mają szczególną rangę i znaczenie dla warunków życia mieszkańców regionu. Sprowadzają się głównie do realizacji zadań, wynikających z wdrażania w regionie polityki ekologicznej państwa określonej w przyjętych przez Sejmik Województwa Lubelskiego dokumentach planistycznych dla województwa lubelskiego m.in.: strategii rozwoju, programie ochrony środowiska, planie gospodarki odpadami, programie małej retencji. Działania i przedsięwzięcia wynikające z realizacji ww. dokumentów doprowadziły do znaczącej poprawy stanu środowiska województwa, które jednakże nie spełnia jeszcze wszystkich wymagań zgodnych z polskimi jak i unijnymi regulacjami prawnymi. Zachodzi więc uzasadniona potrzeba prowadzenia dalszych, kompleksowych działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych dla uzyskania i utrzymania standardów jakości środowiska województwa lubelskiego.

3. 2. Sytuacja społeczno-gospodarcza²

Województwo lubelskie położone jest we wschodniej części Polski. Wschodnia granica państwa z Białorusią i Ukrainą stanowi zarazem zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. Województwo zajmuje powierzchnię 25,1 tys. km² i jest trzecim co do wielkości województwem w Polsce (8% powierzchni kraju). W latach 2007-2010 liczba ludności w województwie zmniejszyła się z 2.166,2 tys. do 2.151,9 tys. osób, czyli o 14,3 tys. osób (ujemny przyrost naturalny oraz procesy migracyjne). Położenie województwa na tle kraju jest peryferyjne z bardzo słabą infrastrukturą, a współpraca gospodarcza z sąsiednimi państwami jest mało dynamiczna. Wpływa to negatywnie na atrakcyjność inwestycyjną regionu i przyczynia się do słabości popytowej rynku pracy.

Województwo lubelskie jest jednym ze słabiej zaludnionych i najmniej zurbanizowanych regionów kraju. Tylko niespełna 47% ludności mieszka w miastach (14 miejsc przed województwem świętokrzyskim i podkarpackim). Ponadto, w strukturze wykorzystania terenu dominujące znaczenie posiadają użytki rolne stanowiące 63,2% powierzchni województwa, co daje pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa 51,6%).

Wysoka jakość środowiska przyrodniczego Lubelszczyzny sprzyja rozwojowi: turystyki, lecznictwa uzdrowiskowego i produkcji zdrowej żywności. Województwo lubelskie jest obszarem atrakcyjnym turystycznie. Na obszarze województwa znajdują się miejscowości turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (Lublin, Zamość, Kazimierz Dolny, Nałęczów, Puławy, Kozłówka, Janów Podlaski). W województwie znajdują się także tereny o walorach wypoczynkowych (Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie, Roztocze, kompleksy lasów Puszczy Solskiej i Lasy Janowskie). Bardzo atrakcyjne są: dolina Wisły oraz dzika, naturalna dolina Bugu i Wieprza.

O poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu decyduje wiele czynników. Obok uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych, do najważniejszych należy nasycenie regionu przedsiębiorczością, poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz zasoby siły roboczej i ich wykorzystanie.

Lubelskie to region rolniczo-przemysłowy. Jednym z najważniejszych działów gospodarki województwa jest rolnictwo i przemysł spożywczy: mleczarski, mięsny, piwowarski, a także owocowo-warzywny. Ważne miejsce w gospodarce regionu zajmują: przemysł chemiczny, wydobywczy, materiałów budowlanych i drzewny.

Region lubelski charakteryzuje się na tle kraju słabo rozwiniętą infrastrukturą komunikacyjną. Pod względem gęstości dróg krajowych zajmuje ostatnie miejsce, a pod względem gęstości linii kolejowych – przedostatnie. W regionie praktycznie nie ma dróg najwyższej klasy, tj. dróg ekspresowych i autostrad, a ich budowa posiada niższy priorytet od inwestycji drogowych w centralnej i zachodniej części Polski. Podobna sytuacja dotyczy planu rozwoju infrastruktury kolejowej. Szansą dla regionu jest trwająca budowa portu lotniczego w Świdniku, dotyczy to jednak bardziej ruchu osobowego niż towarowego.

Głębokie opóźnienia w rozwoju infrastruktury – w połączeniu z peryferyjnym położeniem – przyczyniają się do niskiej dostępności transportowej regionu, hamują rozwój produkcji przemysłowej i wysokotowarowej produkcji rolnej, które wymagają dobrze rozwiniętej sieci transportowej.

Kolejnym istotnym uwarunkowaniem jest status Lublina jako największego ośrodka akademickiego we wschodniej Polsce. W mieście działają 4 uniwersytety, politechnika oraz

² „Rynek pracy w województwie lubelskim w latach 2007-2010”. Urząd Statystyczny w Lublinie. Lublin 2011.
„Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubelskiego w czerwcu 2012 r.” US w Lublinie

4 prywatne szkoły wyższe, kształcące łącznie ponad 84,2 tys. studentów³. Spośród miast wojewódzkich w Polsce, pod względem liczby studentów Lublin zajmuje 6 pozycję w kraju, a w relacji do liczby mieszkańców – 4 miejsce.

Najczęściej stosowaną miarą aktywności gospodarczej kraju bądź regionu jest produkt krajowy brutto (PKB). W 2009 roku PKB województwa lubelskiego wyniósł 51,1 mld zł, co stanowiło 3,8% PKB kraju (10 pozycja w Polsce). Pod względem PKB na 1 mieszkańca województwo lubelskie zajmuje ostatnie miejsce w kraju i jest zarazem jednym z najbiedniejszych regionów UE.

Przeciętne zatrudnienie w czerwcu 2012 r. ukształtowało się na poziomie: w sektorze przedsiębiorstw 181,1 tys. osób, tj. o 0,4% niższym niż w 2011 r., w sektorze publicznym 26,1 tys. osób (o 0,5% mniej niż 2011 r.), a w sektorze prywatnym – 155,0 tys. osób (o 0,3% mniej niż w 2011 r.). W porównaniu z czerwcem 2011 r. najbardziej zmniejszyło się zatrudnienie w działalności naukowej i technicznej (o 15,6%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 7,7%), obsłudze rynku nieruchomości (o 1,3%). W ujęciu rocznym wzrost zatrudnienia nastąpił natomiast m.in. w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa (o 4,2%), zakwaterowanie i gastronomia (o 3,3%) oraz handel i usługi (o 1,4%). W końcu czerwca 2012 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 119,8 tys. osób i była większa o 3,6 tys. osób niż w czerwcu 2011 r. Kobiety stanowiły 50,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2011 r. 51,3%).

Stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 13% i była wyższa o 0,3 p. proc. niż w 2011 r. W rankingu z innymi województwami, lubelskie pod względem wysokości stopy bezrobocia zajmuje 7 miejsce. Biorąc pod uwagę niski poziom i dynamikę PKB na 1 mieszkańca w województwie lubelskim występuje stosunkowo niska stopa bezrobocia. Jest to związane z wysokim poziomem bezrobocia ukrytego na wsi. Najwyższe bezrobocie występuje w powiecie włodawskim (21,9%) i hrubieszowskim (18,5%), a najniższe w powiecie biłgorajskim (7,6%) i w Lublinie (9,4%).

Największą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby w wieku od 25 do 34 lat (33,8%) i osoby w wieku do 24 lat (22,0%), a najmniejszą grupę osoby powyżej 55 lat – 9,9%. Biorąc pod uwagę wykształcenie osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, największą grupę stanowią osoby z policealnym i średnim zawodowym – 24,7% oraz zasadniczym zawodowym – 24,5%, natomiast najmniej jest osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 12,9% i wyższym – 14,2%.

Możliwości rozwoju gospodarczego województwa i poprawa sytuacji na rynku pracy w dużej mierze zależą od poziomu i dynamiki nakładów inwestycyjnych. W 2010 roku wysokość tych nakładów na mieszkańca wyniosła 3846 zł (16 miejsce w kraju). Pozytywnym aspektem była nieco wyższa dynamika od przeciętnej w gospodarce krajowej, dzięki czemu poziom inwestycji wzrósł z 55% średniej krajowej w 2003 roku do 67,6% w 2010. Ostatnia pozycja województwa lubelskiego pod względem wielkości inwestycji wynikała z bardzo niskich inwestycji zarówno w sektorze prywatnym jak i w sektorze publicznym. Również niewielki był napływ inwestycji zagranicznych. Niski poziom inwestycji prowadzi do pogłębienia się dystansu regionu do kraju, świadczy o słabości ekonomicznej podmiotów gospodarczych i przyczynia się do niższej dynamiki tworzenia miejsc pracy. W województwie lubelskim rynek pracy cechuje wysoka nadwyżka podaży pracy nad popytem. Skutkuje to między innymi masowymi wyjazdami dobrze wykształconych młodych ludzi w poszukiwaniu pracy poza województwem oraz niekorzystnymi przemianami wśród ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym – głównie starzeniem się społeczeństwa.

³ dane za rok akademicki 2010/2011.

3.3. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska⁴

3.3.1. Przemysł i energetyka zawodowa

Na terenie województwa lubelskiego (wg danych WIOŚ stanu na dzień 31.12.2011 r.) znajduje się 81 zakładów zakwalifikowanych do potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym: 15 zakładów zakwalifikowanych do grupy o dużym ryzyku (ZDR), 7 zakładów zakwalifikowanych do grupy o zwiększonym ryzyku (ZZR), 59 pozostałych zakładów mogących spowodować poważne awarie.

Na terenie województwa lubelskiego /wg danych WIOŚ/ w ostatnich dwóch lat doszło do 6 zdarzeń, mających znamiona poważnych awarii.

3.3.2. Transport

Istotnym źródłem zagrożenia poważnymi awariami jest transport niebezpiecznych ładunków, bowiem przez obszar województwa lubelskiego przebiegają ważne szlaki komunikacji drogowej i kolejowej, którymi przewożone są materiały niebezpieczne.

3.3.3. Ważnym zagrożeniem w skali wojewódzkiej jest **eksploatacja surowców** na obszarach prawnie chronionych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie (np. obszar górniczy „Puchaczów” w sąsiedztwie PK „Pojezierze Łęczyńskie” i Poleskiego PN).

3.3.4. Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa lubelskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi.

Województwo lubelskie znajduje się na szóstym miejscu najbardziej narażonych na niebezpieczeństwo powodzi województw w Polsce. Zagrożenia powodziowe występują w szczególności w dolinach rzek: Wisły, Wieprza i Bugu (w 2010 r. w powodzi na Lubelszczyźnie ucierpiały najbardziej gminy nadwiślańskie – w szczególności Gmina Wilków, której 90 % powierzchni znalazło się pod wodą).

Stosunkowo duża powierzchnia zagrożona jest erozją.

Erozją wietrzną zagrożonych jest 35,5% gleb użytkowanych rolniczo (4 miejsce w kraju), erozją wodną powierzchniową zagrożonych jest 30,2% gruntów rolnych i leśnych (7 miejsce w kraju), erozją wąwozową zagrożonych jest 13,9% gruntów rolnych i leśnych (10 miejsce w kraju).

Lubelskie jest narażone na silne wichury i trąby powietrzne. Warunki sprzyjające powstaniu tych zjawisk to znaczna różnica temperatury i wilgotności na granicy dwóch mas powietrza. Zagrożeniem szczególnie niebezpiecznym są trąby powietrzne, powodujące ogromne zagrożenie dla życia ludzi i zwierząt, a także dla mienia. W ostatnich latach zjawiska tego rodzaju występują coraz częściej, chociaż na Lubelszczyźnie już w 1931 r. miała miejsce jedna z najsilniejszych trąb powietrznych w Polsce.

Do zagrożeń naturalnych występujących okresowo należy susza glebowa i wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych oraz susza hydrologiczna objawiająca się zmniejszeniem przepływu wód w rzekach /tzw. niżówki/. Według analizy okresu 1951-2000 Wyżyna Lubelska (wschodnia część) wymieniana jest jako jeden z regionów w Polsce, gdzie najczęściej i najdłużej utrzymuje się susza hydrologiczna.⁵

⁴Opracowano na podstawie danych: „Zagrożenia okresowe występujące w Polsce”. Wydział Analiz i Prognoz Biura Monitorowania i Analizy Zagrożeń Rządowe Centrum Bezpieczeństwa 2010 r., dane WIOŚ

⁵ R.Farat, M. Kępińska-Kasprzak, „Susze i ich monitoring w Polsce”, WWW.proekologia.pl

3.4. Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania w województwie lubelskim

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<p>Stan środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jakość i stan środowiska naturalnego – wyraźnie lepszy od przeciętnego w kraju 2) zachowane cenne obszary przyrodnicze oraz liczne rzadkie gatunki fauny i flory 3) dobre i bardzo dobre warunki glebowe na Wyżynie Lubelskiej i na Rostoczu 4) bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe sprzyjające rozwojowi różnych form wypoczynku i turystyki, lecznictwa uzdrowiskowego i produkcji zdrowej żywności 5) najlepsze nasłonecznienie w kraju – potencjał dla rozwoju OZE (kolektory słoneczne i fotowoltaika) 6) duża produkcja biomasy – potencjał do rozwoju OZE 	<p>Stan środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ubogie zasoby wód powierzchniowych oraz ich zanieczyszczenie 2) słabo rozwinięta infrastruktura gospodarki wodno-ściekowej 3) ubożenie bioróżnorodności biologicznej poprzez postępującą urbanizację, procesy eutrofizacji, odwadniania, zakwaszenia gleb, skażenia związkami chemicznymi 4) zbyt słabe zabezpieczenie gleb przed erozją 5) niska świadomość ekologiczna mieszkańców Lubelszczyzny 6) słabo rozwinięte zachowania prośrodowiskowe (oszczędzanie energii, wody, segregacja odpadów i inne)
<p>system finansowania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stałe źródło dochodów (opłaty za korzystanie ze środowiska) 2) stała struktura i monitoring źródeł finansowania przez Urząd Marszałkowski 3) różnorodność zasad i form dofinansowania dostosowanych do potrzeb beneficjentów 4) wprowadzenie nowego systemu ustalania opłat środowiskowych na szczeblu regionalnym 5) doświadczenie i profesjonalizm zespołu wojewódzkiego funduszu 	<p>system finansowania</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) niższe dochody z tytułu kar i opłat za korzystanie ze środowiska z uwagi na poprawę stanu środowiska
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<p>Stan środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) poprawa stanu niektórych komponentów środowiska, poprzez zaplanowane inwestycje proekologiczne 2) zasoby biotyczne regionu mające istotny udział w międzynarodowych i krajowych systemach przyrodniczych 3) upowszechnianie ekologicznych form rolnictwa i produkcji zdrowej żywności 4) rozwój funkcji agroturystycznej i dydaktycznej na wielu obszarach 5) rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska 6) rozwój zielonej infrastruktury 7) potencjał intelektualny i naukowo – badawczy Lublina ze specjalistycznymi studiami w zakresie ochrony środowiska 	<p>Stan środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) transgraniczny napływ zanieczyszczeń (powietrze, woda) 2) rozwijające się budownictwo mieszkaniowe na obszarach wiejskich, (wzmagające chaos przestrzenny, pogarszające ekonomikę gospodarki komunalnej oraz obniżające estetykę krajobrazu) 3) trudności regionu w osiągnięciu norm i standardów unijnych związanych z ochroną środowiska naturalnego (w tym w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i gleb)

System finansowania	System finansowania
1) doświadczenie w efektywnym korzystaniu ze środków finansowych UE dostępnych na inwestycje w zakresie ochrony środowiska 2) możliwości finansowania inwestycji w ochronę środowiska w ramach nowej perspektywy finansowej UE w latach 2014-2020 3) możliwości finansowania inwestycji w ochronę środowiska w ramach wsparcia z EOG i Instrumentu Norweskiego (programy do 2014 r.) 4) możliwości finansowania inwestycji w ochronę środowiska w ramach wsparcia z Instrumentu Szwajcarskiego (program do 2017 r.)	1) bariery finansowe województwa obniżają szanse w konkurencyjności regionów, mogą utrwaląć zapóźnienia rozwojowe regionów najbliższych 2) brak rozwiązań prawnych i instrumentów preferencyjnego wspierania rozwoju regionalnego województw najuboższych 3) wysokie zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego i zmniejszone możliwości inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska 4) centralizacji decyzji dotyczących finansowania inwestycji w ochronę środowiska 5) zmiany przepisów prawnych m.in. planowane wejście w życie znowelizowanej ustawy prawo wodne ograniczającej wpływy funduszy z tytuł opłat za korzystanie ze środowiska oraz nowe zasady zaciągania kredytów i pożyczek określone w art. 243 i 244 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, które będą obowiązywać od 2014 r. dla jednostek samorządu terytorialnego

3.5. Stan wdrożenia prawa wspólnotowego w województwie lubelskim

W obszarze gospodarki wodno ściekowej zagrożone jest osiągnięcie celów Dyrektywy 91/271/EWG/ dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, ponieważ nie wszystkie aglomeracje z województwa lubelskiego wymienione w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych /KPOŚK/ zostały wyposażone w systemy zbiorczego odprowadzania i oczyszczania ścieków. Niezbędne jest zatem dalsze finansowanie działań zmierzających do realizacji celów wynikających z ww. dyrektywy, a jest to redukcja 91 % całkowitego ładunku ścieków ulegających biodegradacji, do 31 grudnia 2015 roku.

Zagrożenie realizacji założeń dyrektywy wynika z opóźnień w realizacji inwestycji zapisanych w KPOŚK głównie z powodu braku środków finansowych na wkład własny beneficjentów, narastającego zadłużenia oraz dużego zróżnicowania celów strategicznych poszczególnych gmin.

W województwie lubelskim zostały wdrożone wszystkie zobowiązania wynikające z dyrektyw unijnych kluczowych dla gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi dotyczących zadań dofinansowywanych przez WFOŚiGW w Lublinie, których termin przypadał przed opracowaniem niniejszego dokumentu, w szczególności:

- *Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów* – ograniczenie masy składowanych odpadów do poziomu 75% w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r. do 31.12.2010 r. oraz dostosowanie funkcjonujących składowisk odpadów komunalnych do przepisów dyrektywy w terminie do 01.07.2012,
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 94/62/WE z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych z dnia 20 grudnia 1994 r.* – osiągnięcie

poziomu odzysku co najmniej 50% łącznie dla wszystkich opakowań do 31 grudnia 2007 r.,

- *Dyrektywa Rady 96/59/WE z dnia 16 września 1996 r. w sprawie unieszkodliwienia polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli* - dekontaminacja lub unieszkodliwienie urządzeń zawierających PCB/PCT w terminie do 31.12.2010 r.

W obszarze ochrony powietrza - w ramach realizacji Dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (CAFE) - zostały sporządzone programy ochrony powietrza dla obszarów, na których występowały przekroczenia zanieczyszczeń w powietrzu. Zgodnie z Dyrektywą należało podjąć działania naprawcze sformułowane w przyjętych programach. Działania te nie są realizowane w sposób systemowy i skoordynowany. Niektóre podmioty, zlokalizowane na terenach przekroczeń, przeprowadziły termomodernizację budynków, modernizacje kotłowni, zainstalowały odnawialne źródła energii lub podjęły inne działania aby budynki, którymi dysponowały, stały się bardziej efektywne energetycznie. Brak jednak działań prowadzonych systemowo pod kierunkiem właściwych samorządów, na których spoczywa wymieniony obowiązek. Obecnie przygotowana jest aktualizacja Programu Ochrony Powietrza Aglomeracji Lubelskiej. W związku ze stwierdzeniem przekroczeń w innych punktach pomiarowych na terenie strefy lubelskiej przygotowany jest nowy Program Ochrony Powietrza dla strefy lubelskiej zgodnie z wytycznymi Dyrektywy CAFE, który będzie realizowany od 2013 r.

4. Strategia działania WFOŚiGW w Lublinie w latach 2009 – 2012

4.1. Synteza strategii

Poprzednia strategia na lata 2009-2012 jako misję Funduszu wskazywała działania, których celem jest poprawa warunków życia w regionie poprzez finansowanie zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej. Realizacja wyznaczonego celu odbywała się poprzez udzielanie wsparcia finansowego w formie dotacji, preferencyjnych pożyczek oraz dopłat do oprocentowania kredytów podmiotom realizującym przedsięwzięcia służące ochronie środowiska.

W okresie obowiązywania Strategii wyznaczono do realizacji następujące cele strategiczne:

- maksymalne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej na inwestycje służące ochronie środowiska poprzez zapewnienie niezbędnego krajowego wkładu finansowego do ich realizacji,
- wsparcie przedsięwzięć istotnych w wypełnianiu zobowiązań w zakresie inwestycji ekologicznych wynikających z polityki ekologicznej państwa, Traktatu Akcesyjnego i innych porozumień międzynarodowych (szczególnie porozumień klimatycznych) a niedofinansowanych środkami unijnymi,
- optymalizacja wydatków finansowych celem osiągnięcia maksymalnego efektu ekologicznego,
- kształtowanie postaw i zachowań upowszechniających ideę zrównoważonego rozwoju oraz racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych.

Realizacja misji Funduszu odbywała się w sześciu obszarach priorytetowych. Dla każdego z tych obszarów wyznaczono cele szczegółowe:

1/ **ochrona wód i gospodarka wodna** - poprawa jakości wód poprzez wdrożenie zobowiązań akcesyjnych w szczególności postanowień Dyrektywy Rady 91/271/EWG. Priorytetem dofinansowania objęto przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej ujęte KPOŚK oraz budowę lub rozbudowę oczyszczalni ścieków w najbardziej uciążliwych zakładach przemysłowych w województwie. W gospodarce wodnej celem głównym było zwiększenie zasobów powierzchniowych wód oraz bezpieczeństwo powodziowe i przeciwdziałanie suszy,

2/ **ochrona atmosfery** – utrzymanie dobrej jakości powietrza dla obszarów, gdzie normy jakości nie zostały przekroczone i poprawa stanu dla obszarów nie spełniających tych norm. Priorytetem dofinansowania zostały objęte przedsięwzięcia służące: ograniczeniu niskiej emisji, obniżaniu emisji do powietrza podejmowane przez zakłady energetyki zawodowej i zakłady przemysłowe, wdrażaniu nowoczesnych energo i materiałoszczędnych technologii mniej szkodliwych dla środowiska szczególnie z zastosowaniem Najlepszych Dostępnych Technik /BAT/; ograniczeniu emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych, m.in. przez zmianę paliwa i technologii silnikowych na bardziej ekologiczne,

3/ **ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami** - ograniczenie ilości i szkodliwości odpadów poprzez rozwój technologii nisko i bezodpadowych, wdrażanie nowoczesnych systemów odzysku i wtórnego wykorzystania odpadów. Dofinansowaniem objęto: budowę zakładów i instalacji do zagospodarowania odpadów, tworzenie systemów selektywnej zbiórki odpadów, rekultywację nieczynnych składowisk, energetyczne wykorzystanie odpadów, unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, technologie do surowcowego

wykorzystania odpadów, instalacje do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych,

4/ **ochrona przyrody** – zachowanie różnorodności biologicznej, ochrona walorów krajobrazowych, utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków wraz z ich siedliskami. Realizacja powyższych celów odbywała się poprzez dofinansowywanie przedsięwzięć służących utrzymaniu i przywracaniu do właściwego stanu zasobów przyrody,

5/ **edukacja ekologiczna** – podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa, wypracowanie postaw pozwalających zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń, upowszechnianie idei zrównoważonego rozwoju, popularyzacja wymogów Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska, wzmocnienie procesu wdrażania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w województwie lubelskim. Realizacja celów odbywała się poprzez dofinansowywanie przedsięwzięć wynikających z Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, włączającego edukację ekologiczną w system kompleksowej edukacji społeczeństwa,

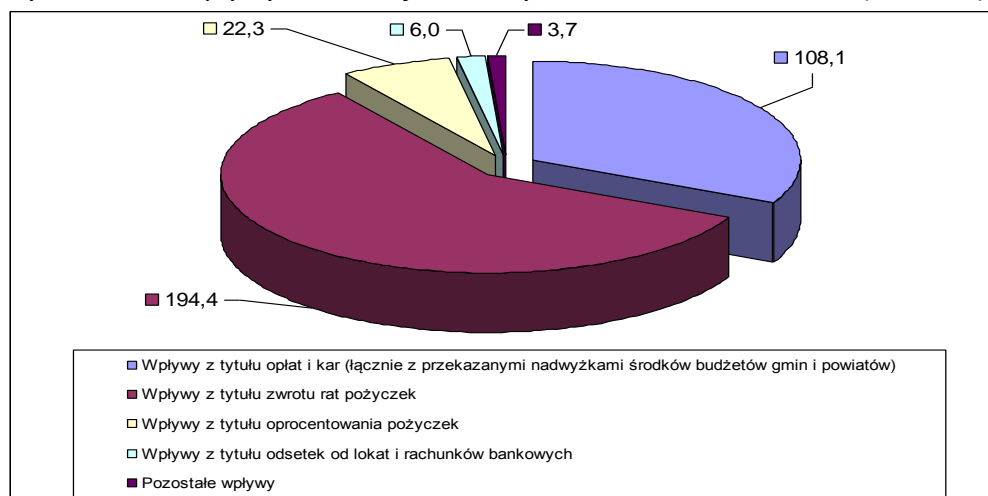
6/ **pozostałe obszary** – m.in. rozbudowa i modernizacja bazy pomiarowo-badawczej służącej monitoringowi stanu środowiska oraz zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków głównie poprzez wspomaganie ratownictwa chemiczno-ekologicznego.

4.2. Wsparcie w latach 2009 – 2012

Wielkość środków finansowych, jaka może być przeznaczona na cele statutowe Funduszu uzależniona jest od stanu funduszu własnego. W okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2011 r. fundusz własny wzrósł o 49,9 mln zł i wyniósł na koniec 2011 r. 195,2 mln zł. Przewidywana wielkość na koniec 2012 r. to 206,4 mln zł. Zwiększenie funduszu własnego następowało w wyniku wypracowanego zysku w poszczególnych latach.

Do źródeł wpływów środków finansowych należą: wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i kar administracyjnych, zwroty rat pożyczek i kredytów, wpływy z tytułu odsetek od pożyczek i oprocentowania środków pieniężnych na rachunkach bankowych. Strukturę i wielkość tych wpływów przedstawia poniższy wykres.

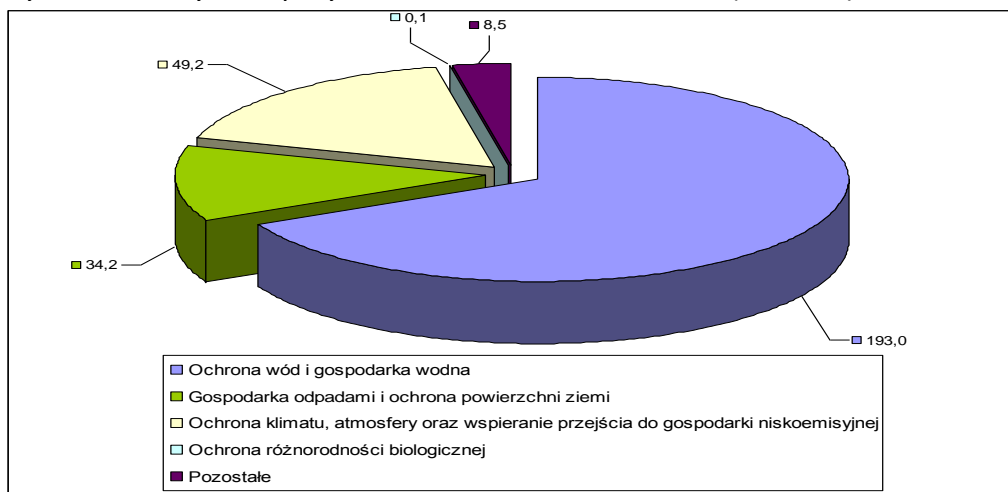
Wykres nr 1. Wpływy środków finansowych w latach 2009 – 2012 (w mln zł).

Wpływy ogółem w latach 2009 – 2012 wyniosą 334,5 mln zł, z czego z tytułu zwrotu rat pożyczek stanowią ponad 58,1%, z tytułu opłat i kar 32,3%, z tytułu oprocentowania pożyczek 6,7%, z tytułu odsetek od lokat oraz pozostałe wpływy 1,8%, pozostałe wpływy 1,21%.

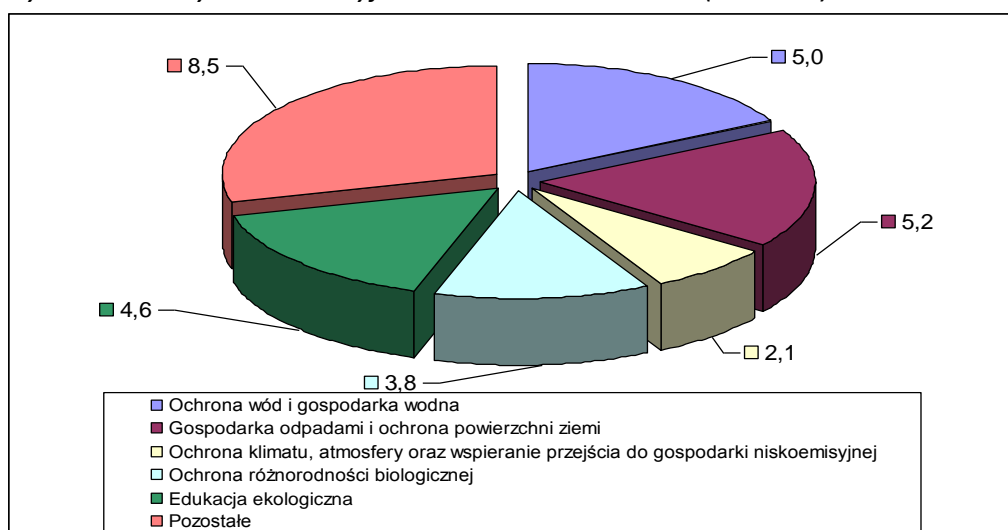
Realizacja wydatków statutowych Funduszu dokonywana jest głównie w formie pożyczkowej i dotacyjnej, co przedstawiają poniższe wykresy:

Wykres nr 2. Wydatki pożyczkowe w latach 2009 – 2012 (w mln zł).

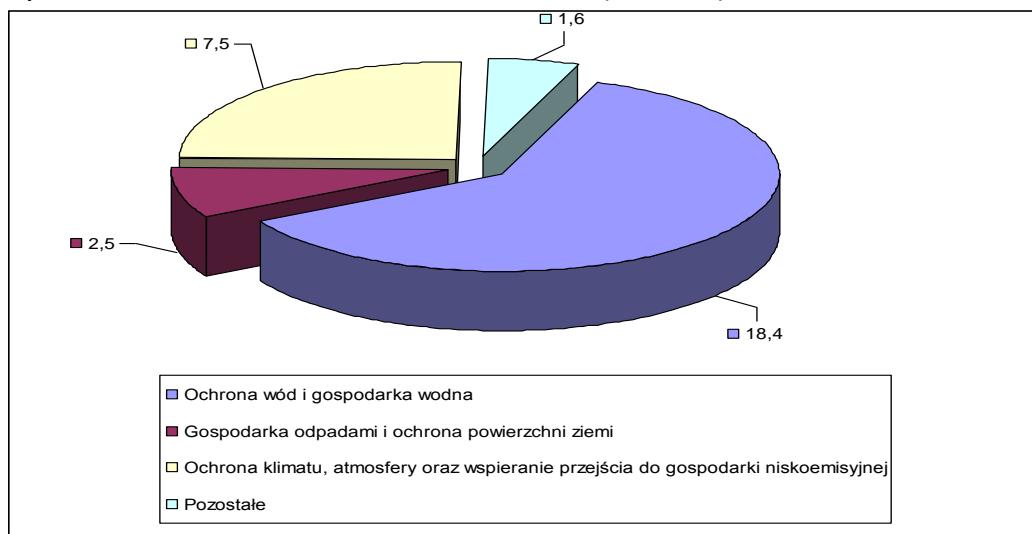
Z ogólnej kwoty wypłaconych pożyczek w latach 2009 - 2012 w wysokości 285 mln zł wydatki na ochronę wód i gospodarkę wodną stanowią 67,7%, na ochronę atmosfery i klimatu przeznaczane jest 17,3%, na gospodarkę odpadami i ochronę powierzchni ziemi 12%, na pozostałe dziedziny 3%.

Wykres nr 3. Wydatki dotacyjne w latach 2009 – 2012 (w mln zł).

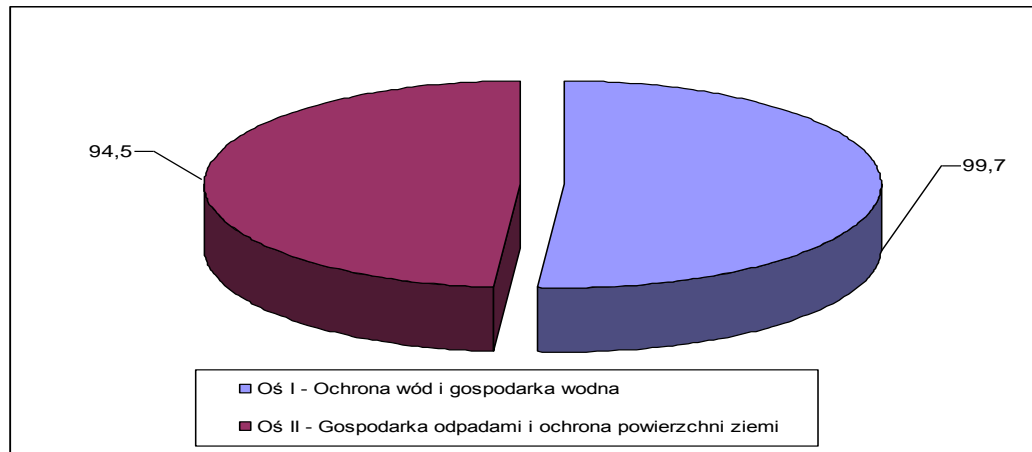
Wydatki dotacyjne w latach 2009 – 2012 w wysokości 29,2 mln zł przeznaczone zostaną na ochronę wód i gospodarkę wodną w 17,1%, na gospodarkę odpadami i ochronę powierzchni ziemi w 17,8%, na ochronę atmosfery w 7,2%, na ochronę różnorodności biologicznej w 13,0%, na edukację ekologiczną w 15,8% oraz pozostałe dziedziny (w tym monitoring środowiska i przeciwdziałanie awariom i zagrożeniom środowiska) w 29,1%.

Wykres nr 4. Umorzenia w latach 2009 – 2012 (w mln zł).

Umorzenia pożyczek są znaczącą formą działalności statutowej Funduszu. W latach 2009 – 2012 wyniosą one 30 mln zł, z czego na ochronę wód i gospodarkę wodną 61,3% na ochronę atmosfery i klimatu 25,1%, na gospodarkę odpadami i ochronę powierzchni ziemi 8,3%, na pozostałe dziedziny 5,3%.

Wykres nr 5. Wartość podpisanych umów na dofinansowanie z POIiŚ w latach 2007 – 2012 (w mln zł).

Fundusz pełni rolę Instytucji Wdrażającej dla I osi priorytetowej - Gospodarka wodno-ściekowa oraz dla II osi priorytetowej - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, finansowanych ze środków europejskich w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W latach 2007 – 2012 zawarto umowy z beneficjentami na dofinansowanie w wysokości 194,2 mln zł z czego I oś to 51,3% a II oś 48,7%.

Realizacja założonych celów Strategii na lata 2009-2012 przyczyniła się do:

- poprawy stanu środowiska i ograniczenia emisji poprzez udzielanie dofinansowania ze środków krajowych na projekty prośrodowiskowe,

- wykorzystania środków UE poprzez wdrażanie POIiŚ w zakresie dwóch osi priorytetowych: I – Gospodarka wodno – ściekowa i II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- zapewnienia pomocy finansowej na realizację przedsięwzięć z udziałem środków Unii Europejskiej dla zagwarantowania maksymalnej absorpcji środków unijnych w zakresie inwestycji ochrony środowiska, w tym zapewnienie współfinansowania krajowego,
- zapewnienia wysokiego priorytetu dla realizacji pomocy finansowej na cele związane z ochroną czystości wód, na które zgodnie z założeniami przeznaczono ponad 50% ogółu środków przewidzianych na ochronę środowiska, a w dalszej kolejności na cele związane z ochroną powietrza atmosferycznego i ochroną powierzchni ziemi.

Wszystkie sfinansowane projekty były odpowiedzią na potrzeby środowiskowe zgłaszane przez beneficjentów oraz formułowane w wojewódzkich programach, planach i innych dokumentach strategicznych dotyczących ochrony środowiska. Większość obszarów finansowania nie straciła na swej aktualności i wymagają dalszego systematycznego wspierania finansowego ze środków WFOŚiGW w Lublinie.

5. Cel strategiczny i priorytety działalności WFOŚiGW w Lublinie w latach 2013 – 2016

5.1. Cel strategiczny

Celem strategicznym Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących zrównoważonemu rozwojowi województwa lubelskiego. Fundusz - swoją misję - będzie nadal realizował poprzez udzielanie wsparcia samorządom, instytucjom publicznym, przedsiębiorstwom i organizacjom społecznym w finansowaniu i wdrażaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Pomoc finansowa udzielana będzie w formie preferencyjnych pożyczek, dotacji i dopłat do oprocentowania kredytów, jak również w formie przekazywania środków na zadania realizowane przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Merytoryczne ramy działalności Funduszu w latach 2013 – 2016 będą wyznaczać następujące priorytety:

1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie wodami,
2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
3. Ochrona atmosfery i ochrona przed oddziaływaniem hałasu,
4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
5. Edukacja ekologiczna,
6. Monitoring środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne.

Obowiązki Polski w obszarze ochrony środowiska wynikające ze zobowiązań akcesyjnych i nowego prawodawstwa środowiskowego Unii Europejskiej powodują, że jednym z najważniejszych celów dla Funduszu jest dokończenie zadań inwestycyjnych w obszarze gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami realizowanych w ramach POIiŚ.

Niniejsza Strategia działania obejmuje czteroletni okres 2013-2016, a w 2014 roku w Unii Europejskiej rozpocznie się nowy, siedmioletni okres programowania. Wykorzystując doświadczenie, kompetencje i wiedzę wynikającą z dotychczas prowadzonej działalności w zakresie realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE Fundusz będzie aktywnie uczestniczył w planowanych przedsięwzięciach.

Analizując główne trendy rozwojowe i wnioski wynikające z dokumentów „Strategia Europa 2020” oraz inicjatywy „Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii Europa 2020” wstępnie można określić następujące obszary priorytetowe:

- racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i ich ochrona,
- ochrona powierzchni ziemi i efektywne wykorzystanie zasobów,
- ochrona powietrza i energetyka przyjazna środowisku,
- ochrona różnorodności biologicznej i budowa potencjału rozwojowego w oparciu o zasoby przyrodnicze,
- zarządzanie środowiskiem i eko-innowacje.

5.2. Priorytety i kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego

5.2.1. Priorytet 1 – Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi

Celem strategicznym realizowanym w tym obszarze jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych, dobrego stanu ilościowego

i chemicznego wód podziemnych oraz oszczędne gospodarowanie tymi zasobami. Wykonanie tego celu odbywać się będzie poprzez współfinansowanie przez Fundusz w pierwszej kolejności kierunków działań wskazanych do realizacji w trzech celach szczegółowych.

Cele szczegółowe:

- **Poprawa, jakości wód powierzchniowych i podziemnych**

Zasadnicze działania dla realizacji tego celu powinny się koncentrować na gospodarce ściekowej w poszczególnych miejscowościach i aglomeracjach w celu wdrożenia postanowień Traktatu Akcesyjnego członkostwa Polski w Unii Europejskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych w związku z koniecznością wdrożenia Dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 roku (91/271/EWG).

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków związanych z realizacją „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.
- Budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej związanych z realizacją „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.

- **Efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów wodnych**

Działania prowadzące do realizacji tego celu sprowadzają się do pełnego wdrożenia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. Nadrzędnym i podstawowym celem Dyrektywy jest przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód i osiągnięcie przynajmniej dobrego ich stanu poprzez określenie i wdrożenie pewnych działań w ramach zintegrowanych programów w państwach członkowskich Unii Europejskiej do 2015 roku. Główne cele dotyczą: zaspokojenia zapotrzebowania na wodę ludności, rolnictwa i przemysłu, ochrony wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie, poprawy, jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka, zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych oraz oszczędne gospodarowanie wodami.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Wdrożenie działań służących osiągnięciu celów środowiskowych w obszarach dorzeczy.
- Przedsięwzięcia i technologie służące efektywnemu i racjonalnemu wykorzystaniu zasobów wodnych.
- Modernizacja instalacji z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik (BAT) prowadzących do hermetyzacji i automatyzacji procesów technologicznych, powstawania zamkniętych obiegów wody, a także zmiany technologii produkcji na bardziej wodooszczędne i mniej uciążliwe dla środowiska, przeprowadzane w sektorze przemysłowym.
- Promowanie wśród mieszkańców regionu zachowań wpływających na oszczędzanie wody.

- **Adaptacja sektora gospodarki wodnej do zmian klimatycznych**

Województwo lubelskie jest narażone na katastrofalne skutki powodzi wymuszające wprowadzanie skutecznych metod i form ochrony przed powodzią. Za najważniejsze dla

realizacji tego celu uznaje się właściwe planowanie przestrzenne czyli niezagospodarowywanie terenów zalewowych, tworzenie tzw. „przestrzeni dla rzeki”. Uzupełnieniem tych działań powinno być wykorzystanie możliwości retencyjnych istniejących zbiorników wodnych, budowa nowych oraz wykonywanie zabiegów technicznych w dolinach cieków wodnych w celu utrzymania ich drożności. Ważnym wskazanym zabiegiem mającym wpływ na zdolności retencyjne zlewni powinno być także zalesianie tych obszarów.

Znaczna część województwa lubelskiego, w szczególności jego północna część, z uwagi na warunki glebowe i hydrologiczne jest zagrożona występowaniem suszy hydrologicznej. Ochrona przed suszą w tych obszarach powinna być prowadzona zgodnie z planami przeciwdziałania skutkom suszy w obszarach dorzeczy i przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Wspieranie planowania przeciwpowodziowego i właściwego zagospodarowania terenów zalewowych.
- Rozbudowa i modernizacja polderów i wałów przeciwpowodziowych.
- Budowa i modernizacja systemów i zbiorników małej retencji.
- Odbudowa i udrożnienie koryt rzek.
- Wykonanie nowych oraz remont istniejących budowli piętrzących na rzekach i ciekach podstawowych.
- Zalesianie i odtwarzanie ekosystemów naturalnych na terenach zagrożonych powodzią.
- Zalesianie i odtwarzanie ekosystemów, a także budowa i modernizacja urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej na obszarach zagrożonych suszą hydrologiczną.

5.2.2. Priorytet 2 – Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Głównym celem strategicznym w tym obszarze jest racjonalne zagospodarowanie odpadów, zwiększenie udziału odzysku i wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów. Cel ten wynika z konieczności wdrożenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98 WE z dnia 19 listopada 2008 r. Dodatkowym celem będzie ochrona gleb na terenach rolnych i leśnych, ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe oraz rekultywacja terenów zdegradowanych. Wykonanie tego celu odbywać się będzie poprzez współfinansowanie przez Fundusz w pierwszej kolejności kierunków działań wskazanych do realizacji w czterech celach szczegółowych.

Cele szczegółowe:

• Minimalizacja składowanych odpadów

Podstawowe działania przewidziane do realizacji tego celu powinny się koncentrować na trzech aspektach:

- zmniejszenie masy składowanych odpadów do maksymalnie 60% wytworzonych odpadów w terminie do końca 2014 roku,
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych biodegradowalnych kierowanych na składowiska tak, aby w 2013 roku ich ilość nie przekraczała 50% masy odpadów wytworzonych, z perspektywą uzyskania 35 % wskaźnika w 2020 r.

- objęcie systemem odbierania odpadów komunalnych oraz systemem selektywnej zbiórki odpadów wszystkich mieszkańców w terminie do końca 2015 roku.

Dodatkowymi działaniami, które należy prowadzić dla osiągnięcia wymagań wynikających z Dyrektywy Odpadowej, a których termin graniczny został określony poza okres obowiązywania niniejszej strategii, są:

- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy do końca 2020 roku,
- wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie procesom odzysku i unieszkodliwiania uzyskując poziomy odzysku: rok 2017-80%, rok 2020 - 95%,
- wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom odzysku i unieszkodliwiania uzyskując poziomy odzysku: rok 2017 - 55%, rok 2020 - 70%,
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom unieszkodliwiania uzyskując poziomy selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych na terenie gmin celem ich przekazania do centralnych obiektów unieszkodliwiania: rok 2017 - 60%, rok 2020 - 95%.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Budowa, rozbudowa i modernizacja instalacji zagospodarowania odpadów komunalnych.
- Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów komunalnych.
- Wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów oraz systemów zbierania odpadów niebezpiecznych.
- Wdrażanie efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku, wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów.
- Modernizacja instalacji z uwzględnieniem najlepszych technik (BAT) prowadząca do zmiany procesów technologicznych, w wyniku których w toku produkcji powstaje mniej odpadów lub są wyeliminowane tzw. produkcja bezodpadowa, przeprowadzane w sektorze przemysłowym.

- **Wykorzystanie odpadów komunalnych oraz osadów ściekowych na cele energetyczne**

Dla realizacji celu należy prowadzić działania służące do ograniczenia ilości składowanych odpadów poprzez ich energetyczne wykorzystanie, jako paliwo alternatywne. W województwie lubelskim paliwo to jest stosowane w zakładach produkcji cementu i klinkieru. Drugie działanie powinno być ukierunkowane na zagospodarowanie osadów ściekowych, także poprzez ich wykorzystanie jako paliwa alternatywnego.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego z odpadów komunalnych.
- Budowa i modernizacja instalacji do zagospodarowania osadów ściekowych.

- **Promowanie ponownego wykorzystania i recyklingu**

Działaniem wspomagającym osiągnięcie celu strategicznego w tym obszarze, jakim jest ograniczenie ilości wytworzonych odpadów jest prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Działania edukacyjno-informacyjne promujące zapobieganie powstawania odpadów i odpowiednie postępowanie z wytworzonymi odpadami – właściwą segregację odpadów.
- Promowanie wykorzystania produktów wytworzonych z odpadów.

- **Przeciwdziałanie erozji gleby i rekultywacja terenów zdegradowanych**

Realizacja tego celu powinna się skupić na przeciwdziałaniu i eliminacji skutków zjawisk erozyjnych, przywrócenie do rolniczego lub innego wykorzystania zdegradowanych i zdewastowanych terenów.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych.
- Działania polegające na zabezpieczeniu gleby przed erozją.

5.2.3. Priorytet 3 – Ochrona atmosfery i ochrona przed oddziaływaniem hałasu i drgań

Podstawowym celem w tym obszarze jest poprawa jakości powietrza do poziomów wymaganych przepisami prawa, spełnienie standardów emisyjnych z instalacji oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Realizacja tego celu polegać będzie na zwiększeniu nakładów finansowych wydatkowanych w tym obszarze i priorytetowym traktowaniu działań służących ochronie powietrza, poprawie efektywności energetycznej i lepszym wykorzystaniu krajowych zasobów energetycznych ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii.

Cele szczegółowe:

- **Poprawa jakości powietrza**

Realizacja tego celu związana jest z koniecznością wykonania zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego, przepisów prawa krajowego uwzględniającego regulacje prawne UE w przedmiotowym zakresie oraz zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych.

Jednym z koniecznych warunków jest wdrożenie Dyrektywy 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania (tzw. Dyrektywa LAP) poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z zakładów energetyki zawodowej i procesów przemysłowych. Istnieje także konieczność wzmocnienia systemu monitoringu w zakresie uwzględniającym Dyrektywę wykonawczą 2004/107/WE rozszerzającą obowiązki w zakresie monitoringu, oceny i zarządzania jakością powietrza na nowe zanieczyszczenia: arsen, kadm, rtęć, nikiel i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne.

Dodatkowe wymagania w zakresie ochrony powietrza wynikają z konieczności wdrożenia Dyrektywy 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy (tzw. Dyrektywa CAFE), która porządkuje istniejące uregulowania

prawne w zakresie ochrony powietrza w szczególności dotyczące monitoringu i sprawozdawczości oraz wprowadza kontrolę stopnia narażenia człowieka na działanie pyłu PM_{2,5} i określa standardy dla wszystkich gałęzi przemysłu, transportu i źródeł bytowo-komunalnych.

Szczególnie ważnym zadaniem będzie realizacja ustaleń wynikających z przyjętego w 2008 roku przez kraje UE Pakietu energetyczno-klimatycznego. Pakiet przewiduje osiągnięcie do 2020 roku następujących celów: redukcję emisji gazów cieplarnianych o 20 % w stosunku do 1990 roku, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w zużyciu energii do 20 %, poprawę efektywności energetycznej o 20% oraz zwiększenie udziału biopaliw w zużyciu paliw w transporcie o 20 %.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Przedsięwzięcia ograniczające wielkość emisji pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} realizowane na obszarach dla których stwierdzono ponadnormatywne stężenia lub równe poziomowi docelowemu.
- Modernizacja kotłowni poprzez podniesienie ich sprawności oraz zmiana paliwa na ekologiczne.
- Termomodernizacja i termorenowacja budynków, w szczególności użyteczności publicznej.
- Modernizacja z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik (BAT) działań prowadzących do hermetyzacji i automatyzacji procesów technologicznych, instalacji stanowiących źródło emisji zanieczyszczeń do atmosfery, a także zmiany technologii produkcji na bardziej energooszczędne i mniej uciążliwe dla środowiska, przeprowadzane w sektorze przemysłowym.
- Modernizacja sieci ciepłowniczych, likwidacja lokalnych nieefektywnych ekologicznie kotłowni i podłączanie obiektów do sieci ciepłowniczych.
- Rozbudowa sieci gazowych na terenach zurbanizowanych.
- Promocja i wspieranie rozwiązań w transporcie publicznym służących unikaniu lub zmniejszaniu wielkości emisji.
- Rozwój ekologicznych systemów transportu miejskiego.
- Przeciwdziałanie „niskiej” emisji i spalaniu odpadów w paleniskach domowych.

- **Wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii**

Konieczność zwiększenia wykorzystania energii odnawialnych wynika z przyjętego przez UE w 2008 roku pakietu energetyczno-klimatycznego, a także z Dyrektywy 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Zgodnie z obowiązującym pakietem energetyczno-klimatycznym Polska do 2020 roku musi zapewnić 15% udział energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii w całkowitym jej zużyciu, czyli tzw. energii netto. Tym samym realizowany jest cel strategiczny, jakim jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Wskazując kierunki działań uwzględniono charakterystykę odnawialnych zasobów energetycznych województwa lubelskiego.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Budowa instalacji do wytwarzania ciepła i energii elektrycznej przy użyciu biomasy, z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach oczyszczania ścieków lub z wykorzystaniem odpadów roślinnych i zwierzęcych.

- Montaż kolektorów słonecznych do ogrzewania wody użytkowej w budynkach użyteczności publicznej i w budynkach mieszkalnych.
- Budowa małych elektrowni wodnych do 10 MW.
- Montaż pomp ciepła.
- Budowa farm wiatrowych.
- Budowa instalacji fotowoltaicznych.
- Wykorzystanie energii geotermalnej.
- Promocja wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.

- **Ochrona przed oddziaływaniem hałasu i drgań**

W celu ochrony terenów zagrożonych nadmiernym hałasem należy podjąć działania zmierzające do zmniejszenia zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego. Zagrożenie to występuje głównie na terenie największych miast województwa w szczególności miasta Lublina.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Wspieranie przyjaznej środowisku komunikacji miejskiej.
- Budowa miejskich ścieżek rowerowych i promocja ich wykorzystywania.
- Budowa ekranów akustycznych i innych urządzeń zmniejszających natężenie hałasu i drgań w miejscach gdzie stwierdzono przekroczenie obowiązujących norm.

5.2.4. Priorytet 4 – ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

Bioróżnorodność ma podstawowe znaczenie dla ewolucji oraz trwałości układów podtrzymujących życie w biosferze. Ubożenie bioróżnorodności wyraża się poprzez utratę siedlisk, wymieranie gatunków, zmniejszanie zróżnicowania genowego w populacjach. Głównym celem realizowanym w tym obszarze jest utrzymanie i przywrócenie do właściwego stanu zasobów przyrody. Podstawowe działania wynikają z „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej”, „Strategii ochrony obszarów wodno - błotnych w Polsce”, służą wdrażaniu Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Cele szczegółowe:

- **Utrzymanie i odbudowa ekosystemów i ich funkcji, ochrona korytarzy ekologicznych**

Działania zmierzające do zachowania wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego Lubelszczyzny ekosystemów i krajobrazów naturalnych oraz służące zachowaniu w stanie nie przekształconym najcenniejszych przyrodniczo obszarów.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- ochrona struktury i funkcji siedlisk przyrodniczych,
Do najcenniejszych siedlisk przyrodniczych, o znaczeniu priorytetowym w sieci Natura 2000 w województwie lubelskim należą: ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe, murawy kserotermiczne, torfowiska wysokie z roślinnością

- torfotwórczą, torfowiska nakredowe, bory i lasy bagienne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, ciepłolubne dąbrowy,
- realizacja celów ochrony na obszarach objętych prawną ochroną przyrody:
 - wykonywanie zabiegów czynnej ochrony przyrody oraz opracowywanie i wdrażanie planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000 oraz planów ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych,
 - ochrona obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych oraz pomników przyrody,
 - realizacja celów rezerwatów biosfery oraz obszarów objętych ochroną w ramach międzynarodowej konwencji Ramsar,
W województwie lubelskim funkcjonuje Międzynarodowy Rezerwat Biosfery Polesie Zachodnie (trójpaństwowy: Polska, Ukraina, Białoruś), a także prowadzone są prace w celu utworzenia Rezerwatu Biosfery Roztocze - Puszcza Solska. Na listę obszarów chronionych konwencją ramsarską wpisany jest Poleski Park Narodowy, ponadto wiele innych obszarów wodno - błotnych także spełnia kryteria tej konwencji.
 - ochrona oraz odtwarzanie struktury i funkcji korytarzy ekologicznych (zielonej infrastruktury) zapewniających wymianę genów pomiędzy populacjami lokalnymi,
 - ochrona dziedzictwa przyrody nieożywionej:
 - zabezpieczenie i utrzymanie stanowisk dokumentacyjnych.
 - dokumentacja stanu środowiska przyrodniczego:
 - inwentaryzacja i waloryzacja zasobów przyrodniczych i krajobrazowych województwa lubelskiego.

- **Ochrona zagrożonych populacji gatunków roślin i zwierząt**

Działania zmierzające do zachowania wszystkich populacji rodzimych gatunków zdolnych do trwałego rozwoju. Fauna i flora województwa lubelskiego obfituje w gatunki prawnie chronione oraz rzadkie i zagrożone wyginięciem. Część z nich umieszczona jest w Polskiej Czerwonej Księdze. Do najcenniejszych kręgowców należą: suseł perełkowany*, puszczyk mszarny*, głuszc, żółw błotny, gniewosz plamisty, wodniczka, strzebla błotna. Wśród gatunków roślin niezwykle cenne są: sitniczka drobna*, przetacznik zwodny*, starzec wielkolistny*, jęczyczka syberyjska, ciemiężca czarna, fiołek bagienny, dziurawiec wytworny*, żmijowiec czerwony*, szczerzeniec zmienny*, aldrowanda pęcherzykowata, marzyca czarniawa, dwulistnik muszy.

(*-gatunki występujące w Polsce jedynie w województwie lubelskim).

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- realizacja przedsięwzięć związanych z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - działania służące eliminacji konfliktów: rozwój gospodarki- ochrona gatunków,
 - eliminacja obcych gatunków inwazyjnych,
 - leczenie i rehabilitacja dzikich zwierząt poprzez wspieranie działalności ośrodków rehabilitacji zwierząt.
- **Monitoring przyrodniczy różnorodności biologicznej i krajobrazowej:**
 - obserwacja i ocena stanu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, zachodzących zmian a także efektów stosowanych działań ochronnych, rozpoznanie istniejących potencjalnych zagrożeń.

- **Działania związane z utrzymaniem i zachowaniem parków oraz ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.**
- **Urządzenie nowych terenów zieleni oraz zadrzewienia gmin:**
 - zwiększenie powierzchni zadrzewień i zakrzaczeń szczególnie przydrożnych i śródpolnych, zachowanie terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych.
- **Ochrona zasobów leśnych województwa:**
 - zalesienia gruntów,
 - działania ochronne w lasach.

5.2.5 Priorytet 5 – Edukacja ekologiczna

Misją WFOŚiGW w Lublinie jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz zmiana zachowań społeczności regionu z myślą o utrzymaniu wysokiej jakości środowiska, co pozwoli na odpowiedni poziom życia przyszłych pokoleń. Niezbędne jest upowszechnianie zasady zrównoważonego rozwoju, propagowanie działań proekologicznych, popularyzacja wymogów Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska, wzmocnienie procesu wdrażania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Dużym wyzwaniem jest ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo, szczególnie narażonych na antropopresję oraz wykreowanie postaw, przekonań i systemów wartości sprzyjających zachowaniu różnorodności biologicznej.

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- kampanie i akcje edukacyjno - promocyjne,
- działania edukacyjne służące eliminacji konfliktów społecznych na linii rozwój gospodarki - ochrona środowiska,
- przedsięwzięcia upowszechniające wiedzę ekologiczną , m.in. organizacja olimpiad, konkursów, warsztatów ekologicznych, wystaw,
- promocja zagadnień związanych z programem Natura 2000,
- konferencje o znaczeniu wojewódzkim z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- oznakowanie obszarów chronionych zgodnie z ustawą o ochronie przyrody i tworzenie ścieżek przyrodniczych,
- wydawnictwa propagujące ochronę środowiska oraz walory przyrodnicze województwa lubelskiego.

Dofinansowywane przedsięwzięcia obejmować będą wszystkie grupy wiekowe społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Głównymi beneficjentami Funduszu w tym zakresie będą jednostki samorządu terytorialnego (w tym szkoły i przedszkola), organizacje proekologiczne, parki - narodowe i krajobrazowe, państwowe jednostki budżetowe, jednostki organizacyjne Lasów Państwowych.

5.2.6. Priorytet 6 – Monitoring środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

Celem strategicznym realizowanym w tym obszarze jest uzyskanie kompleksowych informacji o stanie środowiska w województwie lubelskim a także przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidacja ich skutków dla środowiska oraz zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków.

Cele szczegółowe:

- **Wspieranie organizacji systemów kontrolno - pomiarowych stanu środowiska przez doposażenie placówek wykonujących badania w ramach monitoringu środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zadań ujętych w zatwierdzonych programach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonych na poziomie wojewódzkim przez Inspekcję Ochrony Środowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie.**

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Doposażenie aparaturowe laboratoriów wykonujących badania z zakresu Państwowego Monitoringu Środowiska.
- Wspomaganie publikacji pomocnych w prognozowaniu i ustalaniu priorytetów w ochronie środowiska.

- **Wspomaganie systemu ratowniczo-gaśniczego i ratownictwa chemiczno-ekologicznego.**

Kierunki działań przewidzianych do wsparcia finansowego:

- Zakup specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń.
- Zakup sprzętu i narzędzi niezbędnych do analizowania, prognozowania i skutecznego reagowania na zagrożenia.

6. Wskaźniki i efekty ekologiczne

6.1. Priorytet 1

W dziedzinie ochrony wód i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi miernikami efektów ekologicznych będą:

- liczba dodatkowych osób korzystająca z ulepszonych oczyszczania ścieków - RLM,
- liczba mieszkańców podłączonych do nowowytworzonej sieci kanalizacji sanitarnej - RLM,
- ilość suchej masy osadów poddanej przetworzeniu - Mg/rok,
- liczba instalacji o podwyższonym stopniu redukcji ładunku ścieków - szt.,
- liczba osób objętych środkami ochrony przeciwpowodziowej - os.,
- liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów ochrony przed powodzią i suszą oraz innych obiektów służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej - szt.

6.2. Priorytet 2

Dla przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami będą obowiązywały niżej wymienione wskaźniki określające efekt ekologiczny:

- ograniczenie masy składowanych odpadów komunalnych – Mg/rok;
- stopień redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995 r. (dla danej instalacji) – %;
- masa prawidłowo unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych w tym zawierających azbest – Mg/rok;
- recykling i przygotowanie do ponownego wykorzystania wybranych frakcji odpadów (papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło) – Mg oraz poziom w %;
- recykling, przygotowanie do ponownego wykorzystania i odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych innych niż niebezpieczne - Mg oraz poziom w %;
- powierzchnia zrehabilitowanych składowisk wyłączonych z eksploatacji oraz innych obszarów zdegradowanych – ha;
- ograniczenie wytwarzania odpadów wskutek zmiany technologii na bezodpadową lub niskoodpadową - Mg/rok i %.

6.3. Priorytet 3

W dziedzinie ochrony atmosfery miernikami efektów ekologicznych będą:

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla, tlenków siarki, tlenków azotu i pyłów - Mg/rok),
- ilość energii z OZE wprowadzonych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE) w wyniku realizacji projektów - MWh/rok,
- liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu OZE i efektywności energetycznej - szt.

6.4. Priorytet 4

W zakresie ochrony różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów miernikami efektów ekologicznych będą:

- powierzchnia obszarów, na których przywrócono lub zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów - ha,
- liczba gatunków z czerwonej księgi gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięć - szt.

6.5. Priorytet 5

Dla zadań z zakresu edukacji ekologicznej miernikami efektów ekologicznych będą:

- liczba osób biorących udział w działaniach edukacyjnych,
- liczba zrealizowanych kampanii medialnych – szt,
- zasięg kampanii medialnych – liczba odbiorców.

6.6. Priorytet 6

W zakresie monitoringu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego wybranymi miernikami efektów ekologicznych będą:

- nowe lub zmodernizowane stanowiska pomiarowe i inne narzędzia w zakresie monitoringu – szt.,
- powierzchnia obszarów poddanych rekultywacji i zabiegom ochronnym – ha (dla działań polegających na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii, a także ich skutków,
- dla działań polegających na przeciwdziałaniu klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków dla środowiska:
 - * liczba specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń – szt.
 - * liczba narzędzi niezbędnych do analizowania, prognozowania i skutecznego reagowania na zagrożenia – szt.
 - * liczba naprawionych, odtworzonych lub modernizowanych obiektów ochrony środowiska i gospodarki wodnej uszkodzonych w wyniku wystąpienia zjawisk ekstremalnych – szt.

7. Analiza SWOT WFOŚiGW w Lublinie i instrumenty finansowania

Prawne i finansowe podstawy działalności Funduszu wyznacza ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 ze zm.), ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 157, poz. 1240 ze zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. U. z 2010 r. nr 226 poz. 1479).

7.1. Analiza SWOT WFOŚiGW w Lublinie

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. samodzielna instytucja finansowa, posiadająca ugruntowaną pozycję na regionalnym rynku usług finansowych ukierunkowanych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną 2. doświadczenia we współpracy z różnymi kontrahentami, m.in. jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi, przedsiębiorstwami, regionalnymi instytucjami ochrony środowiska i bankami m.in. BOŚ S.A. 3. różnorodne formy dofinansowania dostosowane do specyfiki celów i potrzeb beneficjentów 4. doświadczona kadra specjalistów, z dużą praktyką zawodową, umożliwiającą właściwą realizację zadań w tym w zakresie wdrażania i zarządzania programami operacyjnymi UE 5. skuteczny system nadzoru i kontroli w zakresie wydatkowania środków publicznych na cele ochrony środowiska: audyt i kontrola wewnętrzna, Rada Nadzorcza, NIK, UKS 	<ol style="list-style-type: none"> 1. niejednolity sposób określania i raportowania efektów ekologicznych wynikający z braku uzgodnień w tym zakresie 2. niedoskonały system wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy funduszami 3. trudne warunki lokalowe, brak sali konferencyjnej i miejsc parkingowych dla beneficjentów
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. duże zapotrzebowanie na środki Funduszu ukierunkowane na poprawę stanu środowiska 2. znaczący strumień środków unijnych z nowej perspektywy na zadania z zakresu ochrony środowiska i wynikająca z nich szansa dotycząca uczestnictwa Funduszu we wdrażaniu polityk i strategii krajowych i regionalnych 3. nowe instrumenty finansowe UE i EOG 4. konkurencyjność oferty Funduszu 5. zwiększenie i optymalizacja dystrybucji wpływów środowiskowych przy zachowaniu wydajnego zdecentralizowanego systemu ich 	<ol style="list-style-type: none"> 1. niekorzystne dla Funduszu zmiany w przepisach prawa m.in. likwidujących lub centralizujących system funduszy 2. zagrożenie udziału Funduszu w realizacji nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 3. zmniejszenie możliwości zaciągania zobowiązań przez samorządy z uwagi na ich zadłużenie 4. nadmiernie rozbudowane oczekiwania na środki dotacyjne zwłaszcza ze strony j.s.t. 5. spadek wpływów z opłat, ewentualne wejście w życie proponowanej wersji ustawy prawo wodne ograniczy o ok. 30 % wpływy z tytułu

pobierania i dystrybucji 6. dobra opinia o Funduszu u beneficjentów	opłat na rzecz WF 6. skomplikowane procedury rozpatrywania wniosków o dofinansowanie z funduszy unijnych
--	---

7.2. Instrumenty finansowe

7.2.1. Pożyczki

Podstawową formą pomocy finansowej realizowanej przez Fundusz są pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach, częściowo umarżalne. Udzielane są także pożyczki w całości zwrotne z przeznaczeniem na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej lub innych funduszy zagranicznych. Zasady udzielania tej pomocy, a zwłaszcza warunki dotyczące wartości indywidualnych pożyczek w stosunku do ogólnej wartości nakładów przedsięwzięcia, okres trwania pożyczki i okres karencji, poziom oprocentowania oraz inne istotne elementy, określane są w uchwalonych przez Radę Nadzorczą Fundusz „Zasadach udzielania i umarzania pożyczek oraz trybie i zasadach udzielania i rozliczania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie”. Zasady te są ogólnie dostępne, m.in. na stronie internetowej Funduszu.

W strukturze pomocy finansowej realizowanej przez Fundusz wypłacone pożyczki stanowią około 90% ogółu wydatków na ochronę środowiska. Kierunkiem ochrony środowiska wspieranym największą pomocą pożyczkową w warunkach globalnych była i nadal pozostaje ochrona wód, a w dalszej kolejności ochrona powietrza oraz ochrona powierzchni ziemi.

W okresie objętym Strategią szczegółowe zasady udzielania pożyczek będą odpowiednio modyfikowane w kolejnych latach w zależności od sytuacji finansowej Funduszu i możliwości zaspokajania zgłaszanego zapotrzebowania na pomoc pożyczkową.

7.2.2. Dotacje

Dotacje, w tym środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa przyznawane są w szczególności na ochronę przyrody, edukację ekologiczną, monitoring, zapobieganie lub likwidację poważnych awarii i ich skutków, przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidację ich skutków oraz usuwanie wyrobów zawierających azbest. W strukturze pomocy finansowej udzielonej przez Fundusz dotacje stanowią około 9% ogółu wydatków na ochronę środowiska.

Przyjmuje się w „Zasadach...”, iż udział dotacji i środków finansowych przekazywanych państwowym jednostkom budżetowym, nie powinien przekraczać w planie finansowym Funduszu 15% całkowitej pomocy finansowej, obejmującej łącznie: pożyczki, dotacje, środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym oraz dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych.

7.2.3. Dopłaty do kredytów

Dopłaty do kredytów w działalności Funduszu zajmują marginalne miejsce i realizowane są jako dopłaty do odsetek od kredytów komercyjnych udzielanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. w ramach 5-ciu linii kredytowych na inwestycje związane z ochroną środowiska. W okresie lat 2009 - 2012 ich udział w pomocy finansowej udzielonej beneficjentom nie przekraczał 1% ogółu wydatków na ochronę środowiska.

7.2.4. Umorzenia pożyczek

Kolejnym instrumentem finansowania bezzwrotnego są częściowe umorzenia pożyczek. Po pożyczkach jest to druga pod względem wielkości forma pomocy finansowej udzielonej beneficjentom Funduszu. Warunki zastosowane przy umorzeniu pożyczek tworzą system bodźcowy ukierunkowany na terminowość realizacji zaplanowanych inwestycji i osiągnięcie planowanego efektu ekologicznego oraz terminowość spłat kapitału i odsetek. W praktyce potencjalna możliwość umorzenia kreuje większy popyt na pożyczki. Z drugiej zaś strony każde umorzenie powoduje zmniejszenie funduszy własnych Funduszu, a tym samym zmniejszenie środków przeznaczonych na pożyczki. Zaznaczyć przy tym należy, że umorzenie pomimo iż nie ma charakteru obligatoryjnego, to wszystkie wnioski umorzeniowe po spełnieniu niezbędnych warunków są rozpatrywane przez Fundusz pozytywnie. Najwyższe umorzenie do 25% wartości pożyczki, dotyczy pożyczek zawieranych z jednostkami samorządu terytorialnego, samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej oraz samorządowymi jednostkami budżetowymi i innym podmiotami tworzonymi na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, ze zm.). Inne podmioty mogą liczyć na umorzenie do 15% wartości pożyczki.

W latach objętych strategią ewentualne modyfikacje poziomu umorzeń będą precyzowane w „Zasadach...”. Mając na względzie wyższą efektywność finansowania pożyczkowego niż dotacyjne Fundusz nie przewiduje podwyższania procentowego wskaźnika umorzeń.

Ostatecznie o maksymalnych kwotach pomocy finansowej w formie bezzwrotnej, (w tym podział na dotacje, przekazanie środków państwowym jednostkom budżetowym za pomocą rezerwy celowej oraz umorzenia i dopłaty), przesądzać będzie corocznie plan finansowy uwzględniający rozmiary planowanych na dany rok przychodów i zgłaszanego zapotrzebowania na środki z Funduszu.

7.2.5. Udziały kapitałowe

Fundusz posiada 60 398 sztuk akcji Banku Ochrony Środowiska S.A., które zostały nabyte za zgodą Ministra właściwego do spraw środowiska w ramach budowania instrumentów systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w kraju. Posiada także niewielką ilość akcji WSK „PZL S.A. Świdnik”, które zgodnie z uchwałą Zarządu Funduszu, wynikającą ze zgody Zarządu Województwa Lubelskiego, podlegają procedurze sprzedaży. Fundusz nie przewiduje w najbliższych latach możliwości inwestowania środków w nowe przedsięwzięcia kapitałowe. Czasowo wolne środki finansowe Funduszu będą lokowane tak jak dotychczas - głównie na rachunkach lokat terminowych lub w papierach wartościowych Skarbu Państwa, o ile ich oprocentowanie okaże się konkurencyjne w stosunku do lokat.

7.3. Polityka komunikacyjna Funduszu

W celu efektywnego przekazywania informacji o możliwościach finansowania przez Fundusz przedsięwzięć na bieżąco aktualizowana jest strona internetowa Funduszu pod adresem www.wfos.lublin.pl. Zamieszczane są wszystkie najważniejsze informacje dotyczące możliwości uzyskania dofinansowania, m.in.: zasady udzielania dofinansowania ze środków Funduszu, lista przedsięwzięć priorytetowych Funduszu przewidzianych do dofinansowania na dany rok, co 4 lata strategia działania Funduszu, dokumenty i informacje dotyczące Funduszy Europejskich, wzory wniosków i wymaganych do nich załączników. Beneficjenci Funduszu na bieżąco mogą kontrolować stan rozliczeń swoich umów poprzez Internetowy Portal Beneficjentów.

Fundusz posiada także programy informatyczne do obsługi wniosków i umów, prowadzenia spraw finansowo-księgowych.

W prasie lokalnej publikowane są informacje dotyczące realizacji zadań w ramach POiŚ, ukazują się ogłoszenia na temat trybu konkursowego wyboru zadań z zakresu edukacji ekologicznej.

Przedstawiciele Funduszu biorą udział w seminariach i konferencjach, sesjach rad j.s.t. oraz innych spotkaniach dotyczących ochrony środowiska w województwie lubelskim, na których prezentowane są możliwości finansowania przedsięwzięć ze środków Funduszu w Lublinie oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

8. Finansowanie

Tabela 1. Prognoza wypłat środków Funduszu według priorytetów i form wsparcia na finansowanie ochrony środowiska w latach 2009 – 2016 (w mln zł).

Lp.	Wyszczególnienie	Przewidywane wykonanie 2009 - 2012	Prognoza					Razem 2013-2016
			2013	2014	2015	2016		
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	285,0	82,0	84,0	86,0	92,0	344,0	
1.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	193,0	44,5	47,0	48,5	51,0	191,0	
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	34,2	18,5	16,5	16,5	17,5	69,0	
1.3	Ochrona atmosfery i ochrona przed hałasem	49,2	16,0	17,0	17,5	19,5	70,0	
1.4	Ochrona różnorodności biologicznej	0,1	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0	
1.5	Pozostałe	8,5	2,5	3,0	3,0	3,5	12,0	
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem (bez umorzeń, z dopłatami do oprocentowania, przekazaniem środków pjb i in.), z tego:	29,2	9,0	9,0	9,0	9,0	36,0	
2.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	5,0	1,1	1,1	1,1	1,1	4,4	
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	5,2	1,5	1,5	1,5	1,5	6,0	
2.3	Ochrona atmosfery i ochrona przed hałasem	2,1	0,8	0,8	0,8	0,8	3,2	
2.4	Ochrona różnorodności biologicznej	3,8	1,3	1,3	1,3	1,3	5,2	
2.5	Edukacja ekologiczna	4,6	1,1	1,3	1,3	1,3	5,0	
2.6	Pozostałe	8,5	3,2	3,0	3,0	3,0	12,2	
3	Działalność pożyczkowa i dotacyjna ze środków własnych razem, z tego:	314,2	91,0	93,0	95,0	101,0	380,0	
3.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	198,0	45,6	48,1	49,6	52,1	195,4	
3.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	39,4	20,0	18,0	18,0	19,0	75,0	
3.3	Ochrona atmosfery i ochrona przed hałasem	51,3	16,8	17,8	18,3	20,3	73,2	
3.4	Ochrona różnorodności biologicznej	3,9	1,8	1,8	1,8	1,8	7,2	
3.5	Edukacja ekologiczna	4,6	1,1	1,3	1,3	1,3	5,0	
3.6	Pozostałe	17,0	5,7	6,0	6,0	6,5	24,2	

Wymienione wyżej potrzeby w latach 2013 - 2016 Fundusz planuje sfinansować z własnych środków. Obecnie nie jest planowane korzystanie z obcych źródeł finansowania, poza możliwościami opisanymi poniżej w rozdziale 9.

Wysokość wypłat środków w ramach poszczególnych priorytetów i lat będzie podlegać aktualizacji (pod koniec 2014 r.) ze względu na toczące się obecnie dyskusje nad kształtem programów operacyjnych dla nowej perspektywy finansowej UE (lata 2014-2020) oraz brak określonego budżetu na poziomie kraju, a także głównych kierunków wsparcia.

9. Współpraca z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i innymi wojewódzkimi funduszami

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz 16 funduszy wojewódzkich wspólnie tworzą system finansowania ochrony środowiska w Polsce, będąc jednocześnie niezależnymi podmiotami, posiadającymi własne budżety.

Dokumentem planistycznym służącym zoptymalizowaniu współpracy NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy jest „Wspólna Strategia Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.”, której założenia zostały uwzględnione w Strategii Funduszu w Lublinie.

W celu efektywnej realizacji swoich zadań Fundusz będzie w dalszym ciągu współpracował z innymi funduszami na zasadach określonych w „Karcie zasad współpracy NFOŚiGW oraz wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej”, a także w porozumieniu o współpracy wojewódzkich funduszy zawartym w dniu 7 lipca 2011 r.

Prezysi Zarządów Wojewódzkich Funduszy tworzą Konwent Prezesów jako forum wyrażania opinii, wymiany poglądów i doświadczeń oraz prezentowania na zewnątrz spójnych stanowisk i propozycji zmierzających do ciągłego doskonalenia sprawności, poprawności i skuteczności działania.

Fundusz, w celu zapewnienia pełnego zbilansowania środków niezbędnych do realizacji zadań wynikających z planów i programów o charakterze ponadregionalnym oraz poprawy efektywności ich wydatkowania, będzie kontynuował:

- wzajemną współpracę przy realizacji „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”, w ramach podpisanego w dniu 4 lipca 2012 r. porozumienia pomiędzy Pełnomocnikiem Rządu - Wojewodą Małopolskim a Wojewódzkimi Funduszami w Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie i Rzeszowie,
- współfinansowanie dotacyjne zadań polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne - Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.

Działania Funduszu będą nakierowane na wykorzystywanie możliwości wynikających z nowych programów priorytetowych NFOŚiGW, które pojawią się w latach objętych Strategią. Fundusz planuje włączyć się w realizację będącego obecnie w opracowaniu programu priorytetowego Narodowego Funduszu pod nazwą „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój odnawialnych źródeł energii”.

10. Aktualizacja i ocena funkcjonowania strategii

Fundusz planuje wykonanie aktualizacji Strategii na koniec 2014 r. W wyniku tej aktualizacji możliwe będzie uwzględnienie zmian wynikających z programów operacyjnych dla nowej perspektywy finansowej UE na 2014-2020. Obecnie brakuje ostatecznych rozwiązań dotyczących sposobu finansowania inwestycji środowiskowych, nie są znane instytucje uczestniczące w systemie wdrażania projektów dofinansowanych z UE. Ponadto doświadczenia z poprzedniego okresu programowania pokazują, że uregulowania krajowe mogą nie być gotowe od początku roku 2014 i należy brać pod uwagę, że będą formułowane stopniowo w ciągu całego 2014 roku.

Jednakże mając na uwadze zbliżający się nowy okres wdrażania kolejnej perspektywy finansowej UE, ważny staje się dla Funduszu w Lublinie aktywny udział w planowanych przedsięwzięciach, co pozwoli na wykorzystanie doświadczenia, kompetencji i wiedzy wynikającej z dotychczas prowadzonej działalności w zakresie realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE.

Aktualizacja Strategii pozwoli również uwzględnić ewentualne zmiany wynikające z wdrożenia przez rząd nowego systemu zarządzania rozwojem Polski – nowego pakietu dokumentów strategicznych, w tym strategii Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko oraz realne, zmieniające się w czasie, potrzeby województwa lubelskiego. Będziemy dążyć by w aktualizacji zostały zastosowane wypracowane sposoby jednolitego mierzenia głównych efektów ekologicznych z działalności Funduszy.